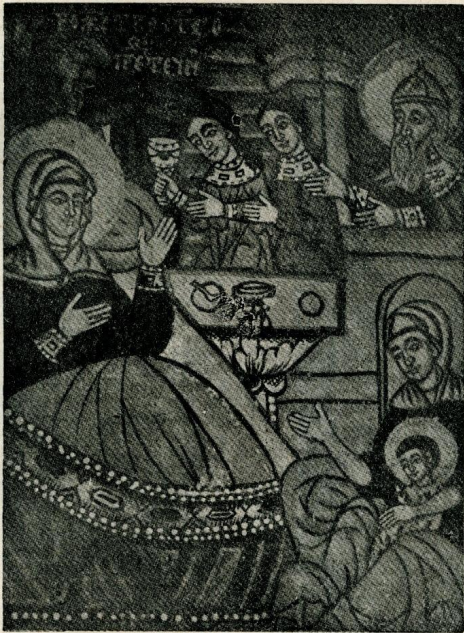


sam uradila i opet bih s tobom. Da si sada na Morači. Šetaš s draganom ispod ruke. Obala. Suvi pijesak. »Suvi pijesak! koliko poezije! Vi šetate. Mi šetamo zagrljeni. Na obali gdje su se danju sunčala gola tijela ostala je prijatna uspomena. Steže ti srce i nosi te talasima, nepovratno. U ušima ti još buči vesela graja i kikot djevojkama. Vjetar tjera taj kikot sa mirisom dana. Obala ostaje, a sve ostaje. Töne duboka noć. A gdje si se ti kupao?»

»U Cijevnu.«  
»Cijevna je uska, brza i hladna. Morača bistro teče. Široka je. Možda je i lepša. U njoj treba da se kupiš. A, što ne bi? Zašto cio svijet ratuje i ama baš nikome nije teško. Zar ima malo mjesta? Zrtve padaju svakoga dana, i drugovi kao da su izgubili pse, a ne... mi žene ne umijemo da ratujemo. Često puta ili stalno ratovi i svade zbog žena izbijaju. Ako je potrebno zlo, ženi ga daj da ga izmili. Ona je davola pretrašila. Tako kažu. Mnogo pričam. Je li da mnogo pričam? Imaju dva jezika ili devet jezika. Znaš što su stari rekli: »Muškarca do dvanaeste godine udri, ubi zemlju pod njim. Neka jača. Kad napuni dvanaest godina ne diraj ga. Osjeća se sposobnim da učini sve. Ženu do trinaeste godine nemoj dirati. Ona je nižna, svijet. Kad napuni trinaest ne miči joj prste iz perćina. Tada najviše može da naučve sramotu na kuću. Što ti kažeš?»

»Dobro, samo i žensku djecu treba tući.«  
»Zašto?»  
»Neka se razvijaju. Posle neće ako se do trinaeste ne razvijaju.«  
»Možda je to tačno. Možda su i stari pogriješili? Ne znam zaista jesu li oni iz duše mrzeli ženu ili su se samo sa njom sprdali. Voleli su oni da se sa njima šale. A kažu: »Žena i čavka, što se više peru sve su crnije.« Dobro. Samo da li je to uvijek tako? Pa i njih su rodile žene. To su im majke. Sinovi samo majke poštuju, žene nikako. Koliko imaš godina?»

»Puno.«  
»Je li te otac tukao?»  
»Kad sam bio mali.«  
»Bio si nestašan.« Da li bi te tukao da zna gdje si?... a ja kad sam išla lomila sam se u radznalosti, ne zbog četnika, da li da ti se zaljubljen bacim u zagrljaj ili da pokušam da te ispitujem na ženski način. Što si ti mislio kad si me prvi put vidio? Bio si umoran. Prljav. Košulja ti iscjepana. Vidjelo se kako si njome častio krv. Bila sam tamo. Ovdje sam donijela lijevih košulja. Uzmi koju hoćeš. Tebi treba. Rekla sam da ću ti je oprati. Izvini me. Nemoj da sažaljenja da mi oprataš. Ne volim ljude koji sažaljevaju. Takvi se smiju ispod



ikona sv. jovana sa žitijem — detalj

XVIII v.

šake, kad misliš da plaću. Da li bi ti uvijek volio da mi živimo ovako? Da se nikad ne mičemo iz zagrljaja. Čini mi se da danas treba živjeti samo za sebe. Tako gospoda u vijek. Mi bismo bili uvijek mladi. Uvijek bismo želeli jedno drugo.



Nikad nam ne bi bilo dosta. A zašto živimo, već da se volimo, u živimo i na kraju umiremo. Ne živimo svi da dobra prave. Zao mi je što su umiranja veća. Treba da živimo da stvaramo. Što se stvorilo to se ruši. Što se stvara u temelju mu se stavlja dinamit... kažem, žena je potrebna u kući zbog porodične ljubavi, zbog djece. Ti,

mili moj, ne bi volio da me imaš? Mnogo bih ti pričala.

»Bila si sa Talijanima?»  
»Nijesu imali koristi. Ti se bojiš. Zavolio si me. Znam. Neprijatno ti je. Imala sam muža i htjela sam mu cijeloga života biti vjerna, i eto, rat mi ga uze. Zaista, rat od ljudi pravi nakaze. Svi mi ne mogu za mijeniti jednoga. Kad smo učili, kako smo bili srećni, često puta nijesmo znali ni što je zadato za učenje. Kad je rat počeo, Partija ga je svezala za posao. Jednoga dana — mrtav. Evo i ja sam sama.«  
»Jovan u momentima nije znao ništa. Činilo mu se da je sve to suvi san.«

»Ništa ne govoriš. A što? Možda zbog mene? Zar nije tako? Ti sam govori. Prekini me. Ja ću prestati. Ti ćeš govoriti, mnogo ćeš govoriti.«

»... Hoće da me iskuša...«  
»Zar nećeš?»  
»O čemu?»  
»O sebi. Ti si mali, ti ne znaš kako se to priča. Volim kad se neko crveni, kad ne može da nade izraz. Ja bih mu pomogla. Govori kako si proveo dane, kad još nije-je znao za rat. Kada si možda mislio da ćeš postati oficir. Svi vi dok ne odrastete mislite da postanete oficiri. Razumijem. Borbeni ste. A, u oficirima ima nešto muško.«  
»Zandarmi se nakašljaše.«

»Čuješ. Tu su. Vrte se kao psi oko kučke. Nećemo izlaziti dok ne razbiju vrata. Ti se svakako obuci. Ili ne. Još jednom... još ćemo spavati. Izici ću i najuriti ih. Hajde još. Ljubićemo se. Možda nam je ovo posljednji put. Više se nećemo nikad vidjeti. Ti revolucionar, i ja sam bila. Svi revolucionari su ljudi. Svi imaju žene, jer su ljudi, jer osjećaju snagu muškosti. Svi žele da imaju žene. Nemoj da te vrijeme ova što govorim. Budi sam dok si sa ženom, dok si u njenom zagrljaju. Budi ti što god hoćeš, samo kad si sa ženom, budi muško, znaš, muško...«

Tajac.  
»Odlučan udarac u vrata.«  
»Ko je? upita ona.«  
»Mi smo. Zandarmi. Saslušanje.«  
»Oblači se.«  
»Jovan skoči sa niskog kreveta.«  
»Ja ću odmah, žali, i uputi se iza crvene zavjese.«

Udarci u vrata bješnji.  
»Nocas idem za Podgoricu. Vjerujem da ću pronaći ubicu. Ako ga ne nadem skoćiću u Moraču. Više niko neće da me ima. Možda nijesam ni tebi htjela. Ovo ne dolazi u obzir ako budeš pričao. Ti politički odgovaraš.«  
»Jovan klimnu glavom. Ona pride, poljubu ga i pode. Otključa vrata. Iza njih zandarmi.«  
»Ajde više, boga vi Jokinogale.«  
»Polako. Zbogom milile! Više je Jovan nikad nije vidio.«

NEDOGOĐENI SPOJ

10-74160677 W

U četiri i dvadesetišest počeo se odijevati. Sve je bilo spremno i u redu. Njegove ruke i noge bile su oprane, čiste. Njegova kosa nemarno počešljana, malo vlažna. Njegovo odijelo ispegvano još prije tri dana, cipele sjajne. Njegov um divan, čelo malo vruće i nespokojno. Sve na što je mislio već se desilo. I zato se bojao da misli na ono što se nije. No, imao je još dosta vremena da se pronade. Imao je još dosta vremena nenamotanog na svoje prste. Obučen u blaće, potkošulju i cipele izašao je na balkon. Sunce je zalazilo za zgradom bolnice, zdravo i svježe. Voćnjak pod njim obećavao se noćnom miru. On je fićkao i dizao ruke, bodao po balkonu. Vrlo rado bi porazgovarao s nekim. Vrlo rado bi legao na travu. Vrlo rado bi malo prošetao kroz šumu. Moram kupiti dvije, tri, gume za žvakanje, pomislio je. Još moram oprati zube, pomislio je. Kruba za cio sutrašnji dan imam dosta, pomislio je. Ali kako da budem miran i da ne drčnem, upita se. Najgore je što to opažam a ništa ne mogu, reče si. Ne znam da li imam najgornje puce na košulji ili ne, sjeti se. Ode i pogleda malo labavo prišiveno bijelo puce. Ne znam da li da obučen košulju. Obuci ću je. Staviti ću onda i kravatu, kaput. Kad je izašao napolje sjeti se da je već jednom bilo takovo veče. Opazi da je boja zraka jednaka boji drugog zraka. Više se ništa ne sjeti. Otići ću dvije tramvajske stanice pješice, reče si. Uspu ću popiti kakao u mliječnom restoranu. (Plavi tramvaji, zeleni, crveni, smeđi kamioni. Motocikli, limuzine, mala izletnička kola, vespe. Nekoliko kola s konjskom zapregom, sunce na jednom bamu. Jelovnici ispisani na crnim tablama, ispred vrata gostionica. Non-stop trgovine, mesnice, dva para šina, k tome svemu ljudi). Išao je polagano i uspu se gledao kako izgleda u izlogima. U jednom se vidio fino, u drugom loše. Zaključio je da to nije dovoljno vjerodostojno. Kad je kupio gume i popio kakao, pogleda na javni sat. Bilo je pola šest i tri minute. Kad dugo ne opazi ni jedan tramvaj, uplaši se da je ponešto sturje. Ili da je kvar na vodu. Ili da se dogodila saobraćajna nesreća. Ili tako da se nešto desilo što će ga spriječiti da dođe na mjesto.

Ali bar njega bi trebalo poštediti od toga. Ali bar njega bi trebalo spasiti i učiniti sretnim. Ali bar njega bi trebalo odvesti na sigurno mjesto. Ušao je u poluprazan tramvaj, pokazao kartu iz ugla. Uvidi da konduktier gleda njegove cipele. Očuti se sretnim što ima takove cipele koje jedan čovjek gleda. Tramvaj se tresao i izbacivao ga iz ravnoteže na zaokretima. Pardon, reče jednoj ostarijoj gospođi. Ona se nasmiješi i pogleda ga bojažljivo. Izašao je na raskršću četiriju ulica. Zategao kaiš na montgomeri ogrtaču. Obrisao usne maramicom, ruke obrisao maramicom. Međutim, još nije bilo vrijeme koje je on očekivao. Zato pogleda fotografije jedne kazališne predstave. Pogleda raspored kinematografa. Pogleda nebo, alicnu svjetiljku i nekoliko prolaznika. Pogleda jedne novine, jednu neotvorenu konzervu. Pogleda jedan ceker, izlog jedne voćarne pogleda. Sjeti se granice kajsije koja raste u prozor kupane. Sjeti se jednog nogometnog igrača. Pogleda na sat, vrijeme je dolazilo. Opipa se i osjeti plobu noćanika u zadnjem džepu hlaća. Sjeti se jednog vrapca koji je nosio jedno pero. Jednog brasta, jedne rijeke i jedne livade. Onda je došlo vrijeme. Onda je vrijeme prošlo. On nije mogao da osjeti kako se osjeća. On se uopšte nije nikako osjećao. Onda je vrijeme jako brzo i jako daleko otišlo. On ga više nije mogao slijediti. Jer on je bio mrtav, jer on je bio živ. Jer on je bio ništa, on je bio list, podignuti rolo, konjsko kopito. Znao je da više nema što čekati. U izlogu je divno vidio svoj lik i izglašani donji dio hlaća. Onda više ništa nije vidio, pa se vrati kući. Pa se popne stepenicama, svuče kaput, košulju blaće, cipele. Pa zatvori vrata i ugasi svijetlo. Pa legne na krevet, popije malo vode. Pa zaplaće.

Zvonimir MAJDAK

VJERUJEM

10-74160903 W

kada bi jednom došao netko da mi daruje sebe prestala bih biti ptica s posuđenim komadićem neba. Otvorila bih zjenice rukama i srce ljudima. Ako na vrijeme ne razbiju staklene igračke ptica će se izgubiti u svojim letovima.

DA IMAM PRIJATELJA

10-74161153 W

Da imam prijatelja kazala bih mu da su zavjese na susjednom prozoru danas ponovo ostale nedignute, i da je dječak s nemirnim licem i očima dugo nosio sliku razbijenog ogledala na dlanovima. Da je ona žena koja se je nepoznata davala ulicama otputovala jučer začudenog lica u staklima vagona i da je djevojčica s raščupanim pletenicama smijebom dugo pratila igru crvenog balona. Da imam prijatelja kazala bih mu da se samo nekad povjeravam poljima.

Vesna ŠVEC

sv. dorde ubija aždaju

XVIII v.

